

Ashworth, Lucian M. (2003), Plagiarism!, u *Academic writing, a concise guide for students in Central and Eastern Europe*, ed. Rory Keane and Mark Downes, Belgrade, Beogradska otvorena škola, pp. 139-149.

Prevod teksta objavljujemo uz saglasnost izdavača, Beogradske otvorene škole

Plagijarizam!

Plagijarizam je akademska krađa. To je krađa tuđih ideja i tvrdnja da su te ideje vaše. Možda je merilo toga koliko se ovo smatra ozbiljnim prestupom poreklo te reči. Prvobitno je plagijator bio otmičar, reč dolazi iz latinskog *plagiare*, sa značenjem oteći. Dakle, plagijarizam je akt otmice, u ovom slučaju otmice nečijeg rada. Najuobičajenija forma plagijarizma je kopiranje celih odeljaka nečijeg pisanog rada u esej. Druga forma plagijarizma (autoplajarizam) jeste podnošenje istog eseja u dva različita oblika. U oba slučaja student pokušava da stekne akademski kredit a da ne uradi traženi posao. Plagijarizam je forma akademskog varanja (zajedno sa varanjem na ispitu), i najveći deo univerzitetskih vlasti smatra ga velikim prekršajem.

Zanimljivo, dok su sadašnje definicije jasne, mnoge aktivnosti koje bi sada bile smatrane plagijarizmom, bile su viđene kao potpuno poštene u prošlosti. Jedan od mojih omiljenih slučajeva dolazi iz eseja Imanuela Kanta, *Ka večnom miru* (Zum ewigen Frieden), objavljenom 1795. Kant počinje svoju diskusiju referencom na holandskog krčmara koji je okačio reči „večni mir“ ispod slike groblja. Ono što Kant nije spomenuo jeste to da je ovu priču preuzeo, ne sasvim doslovno ali vrlo blizu, iz kratkog dela filozofa Lajbnica (Leibniz). Ranije u istom veku, francuski diplomata, i često citirani otac moderne nauke diplomatije, Fransoa de Kalijer (François de Callieres) objavio je svoje delo *O načinu pregovaranja sa prinčevima*. Ono što je zgodno izostavio iz svoje knjige bilo je bilo kakvo priznanje holandskom piscu i diplomati iz 17. veka, Abrahamu de Vikeforu (Abraham de Wicquefort). To je za žaljenje s obzirom da je Kalijer uzeo

ideje i primere direktno iz Vikeforove knjige o diplomatiji. Dok bi ovo danas bilo smatrano plagijarizmom (zaista, oba autora, da objavljuju danas, možda bi se našli i na sudu!), u vreme kad je bilo pisano nije. Važna stvar za nas koji živimo na početku 21. veka jeste, ipak, da moramo poštovati pravila o plagijarizmu kakva su danas. Ukratko, navođenje primera Kanta i Kalijera neće vas spasiti od optužbe za plagijarizam (čak i ako je izvesno da su Kant i de Kalijer napisali i predstavili iste te ideje bolje nego Lajbnic i Vikefor!).

Iz sopstvenog iskustva sa plagijarizmom, omiljeni mi je primer esej koji mi je predao student pre nekog vremena. Esej je bio o anarhizmu i nije mi bilo teško da se složim sa studentovom argumentacijom. Zaista, prepoznao sam neke od rečenica koje su korišćene. Bile su to one koje ja volim da koristim. Gledajući pažljivije uvideo sam da je preko polovine eseja uzeto iz članka koji sam napisao ranih devedesetih. Iako je student stavio moj članak u bibliografiju, koristio je velike odeljke mog članka, a da nije naveo da su to direktni citati (čak je uspeo da kopira jedan odeljak pogrešno). Ukratko, pokušao je da podmetne nešto od mog rada kao svoj. Krađa rada vašeg predavača za esej koji ćete mu predati možda je najgluplja forma plagijarizma. Svaki student uhvaćen u tome zaslužuje da bude kažnjen, ne samo zbog krađe, već i zbog gluposti.

Ipak, posle svega rečenog, plagijarizam se lako može izbeći. Uvek koristite navodnike kada direktno navodite i uvek navedite autora kada koristite tuđe ideje. Opšte činjenice ne treba da citirate, ipak. Evo nekoliko primera onoga što jeste i što nije plagijarizam:

Primer I

Krađa teksta reč po reč

Davanje čitavih odeljaka nečijeg teksta kao svog rada je najozbiljniji i najlakše dokazivi vid plagijarizma. Na najvećem broju univerziteta ova forma plagijarizma može kao rezultat imati padanje iz predmeta za koji je rad podnesen, i čak suspenziju sa univerziteta. To je forma plagijarizma gde je namera studenta da ukrade jasna i očigledna. Ostaje najuobičajenija forma plagijarizma među studentima, kao i ona koja se najlakše uočava.

Ovo je navod iz Dejvida Helda (David Held):

Ne postoji ništa važnije za političku i socijalnu teoriju od prirode države i ništa spornije.

Pravi način da ovo unesete u svoj esej jeste ili da ga citirate direktno ili da izrazite ovu ideju vašim rečima referišući na autora:

Prema Dejvidu Heldu " ne postoji ništa važnije za političku i socijalnu teoriju od prirode države i ništa spornije. " (Held, 1983, 1).

Ili

Dejvid Held veruje da, dok je priroda države najvažnija za političku teoriju, to je takođe najsporniji koncept u disciplini. (Vidi, npr. Held, 1983, 1).

Ovo bi pak bio plagijarizam:

Verujem da ne postoji ništa važnije za političku i socijalnu teoriju od prirode države, i ništa spornije.

Nisu samo veliki pisci žrtve plagijarizma. Pre nekoliko godina, predavač koga ne poznajem lično već po reputaciji, imao je studenta koji mu je upao u kancelariju da se žali na ocenu koju je dobio. Događaj je išao otprilike ovako: student je bio uznemiren što je dobio osrednju ocenu za rad. Predavač je istakao da rad toliko vredi. Ozlojeđenom studentu tada je izletelo da "kada je moja devojka prošle godine predala ovaj rad dali ste joj 70%!". Student, kombinujući lenjost sa glupošću, upravo je priznao plagijarizam. Predao je rad koji je bio, doslovno, tuđi. To što je predavač bio nedosledan u ocenjivanju druga je priča. To nije bio rad ovog studenta i kao posledicu imao je umanjivanje studentove ocene i automatskog padanja. Da mu je devojka svesno dala rad (nije, tako se ispostavilo) onda bi i ona bila umešana u prekršaj.

Važno: i dalje je u pitanju plagijarizam, iako imate autorovu dozvolu da koristite njegov rad reč po reč! Kopiranje prijateljevog eseja i podnošenje kao sopstvenog rada takođe je plagijarizam, i možete zajedno upasti u veliku nevolju.

Primer II: Krađa tuđe ideje

Anarhistički pisac Pjer-Žozef Prudon (Pierre-Joseph Proudhon) verovao je da postoji razlika između poseda i vlasništva. Nešto je vaš posed kada ga koristite. Suprotno, nešto je vaše vlasništvo kada ste vlasnik, ali neko drugi ga koristi a vi stičete profit od njenog korišćenja. To ga je dovelo do tvrdnje da je vlasništvo krađa. Krađa Prudonove ideje izgledala bi otprilike ovako:

Moguće je napraviti razliku između vlasništva i poseda. Posed je nešto što neko ima i koristi. Vlasništvo je nešto što neko ima, ali ne koristi. Umesto toga, izdaje ga nekom drugom na korišćenje. Primer za ovo bila bi fabrika, u kojoj vlasnik ne radi, već unajmljuje radnike da rade za njega. Vlasnik fabrike onda živi od rada fabričkih radnika. Ovo je krađa.

Da bi se izbegao plagijarizam, ovaj pasus bi trebalo da izgleda:
Prudon je pravio razliku između vlasništva i poseda. Posed je nešto što neko ima i koristi. Vlasništvo je nešto što neko ima, ali ne koristi. Umesto toga, izdaje ga nekom drugom na korišćenje. Primer za ovo bila bi fabrika, u kojoj vlasnik ne radi, već unajmljuje radnike da rade za njega. Vlasnik fabrike onda živi od rada fabričkih radnika. To je, prema Prudonu, krađa. (V. Proudhon, 1890, ch. 5).

Ponekad studenti (i nastavnici) slučajno izostave referencu iz eseja ili rada. Kao rezultat, teže je dokazati da je ova forma plagijarizma bila namerna. Kada je reč o objavljenim delima, ipak, pretpostavlja se da je izvršena redakcija teksta, i zbog toga se trvdnja da je plagijarizam bio slučajan ne prihvata tako rado. U svakom slučaju, bolje je biti siguran da ste stavili sve reference za sve ideje koje nisu vaše ili javne.

Iako je fraza "ne zadužuj se i ne pozajmljuj nikome" iz Polonijevog govora u *Hamletu*, sada se smatra javnim domenom.

Slično:

Lako je kritikovati sa pozicije generala posle bitke (naknadne pameti). Ljudi koji su zagovarali i izvršili vladinu ekonomsku politiku videli su probleme zemlje kroz nejasno ogledalo.

Fraza "kroz nejasno ogledalo" je citat iz prevoda Biblije (King James). Prve poslanice Korinćanima, 13,12.² Ušla je u svakodnevni jezik i *ne treba da se referiše*.

Dakle, ne treba da referišete sve što ste pročitali, nego samo one navode ili ideje koje su jasno intelektualna svojina drugih. Ako niste sigurni, bolje je pogrešite dodajući referencu. Niko vas neće kazniti ukoliko ste previše oprezni. S druge strane, bilo bi apsurdno da referišete *sve* što napišete, za svaki slučaj.

Primer IV:

Nezavisno dolaženje do iste ideje

Ljudska istorija puna je primera ljudi koji su došli do slične ili iste ideje a da toga nisu bili svesni. Teoriju evolucije, na primer, razvijao je jedan broj istraživača nezavisno jedni od drugih, i još uvek traje žučna debata da li je ona potekla od Čarlsa Darvina (Charles Darwin) ili nije. *Nije* plagijarizam ako dođete do neke ideje, a onda kasnije saznate da ju je neko drugi već napisao. Plagijarizam je samo ako je svesno ukradete. No, bez obzira na to, ako bi student predao esej u kome tvrdi da je cela teorija Karla Marksa o višku njegova, predavač mu očigledno ne bi verovao!

² Through glass, darkly – nejasno.

"Tako sad vidimo kao *kroz staklo, u zagonetki*, a onda ćemo licem k licu; sad poznajem nešto, a onda ću upoznati, kao što sam poznat." (Novi zavet, prevod V. S. Karadžić, reprint 1974, Srpsko biblijsko društvo, Beograd)

"Sad vidimo *kroz ogledalo, nejasno*, a onda ćemo licem k licu. Sad poznajem nešto, a onda ću poznati kao što sam sam poznat. (Sveto pismo Novoga zaveta, prevod dr Dimitrije Stefanović, 1934, reprint 1985, Srpsko biblijsko društvo, Beograd)

Ovde je suština da ne treba da brinete kada iznosite tvrdnje u svom eseju da ih je neko već možda izrekao. Ako napišete esej tvrdeći da je moć države neophodna da bi kontrolisale naše nasilne prirode, a kasnije saznate da je Tomas Hobs (Thomas Hobbes) to već rekao u 17. veku, to nije plagijarizam. Naravno, bio bi plagijarizam ako biste citirali direktno Hobsa a da ne referišete na njega. Tako, ako je Hobsov *Levijatan* bio na vašem spisku literature i iskoristili ste ideje koje ste pronašli kod Hobsa za vaš esej a da niste stavili referencu, onda to *jeste* jasan vid plagijarizma.

Primer V: Autoplagijarizam

Na kraju, pod određenim uslovima, čak i korišćenje sopstvenog rada po drugi put može biti vid plagijarizma. Naravno, očigledno da korišćenje vaših ideja u drugom radu nije plagijarizam, niti je objavljivanje istog dela posebno, sve dok su odgovarajuće reference urađene i, u nekim slučajevima, tražena posebna dozvola. Jeste plagijarizam, ipak, da predate isti rad za različite predmete. U stvari, student bi time pokušao da dobije akademsko priznanje dva puta. Ovakvih primera plagijarizma ima dosta na univerzitetima, a kada se otkriju često se veoma strogo kažnjavaju. Najbezbedniji način da to uradite, čak i ako koristite iste ideje za dva različita eseja, jeste da ih ponovo napišete tako da su jasno dva različita rada.

Rezime:

Da bi se izbegao plagijarizam: ček-lista

1. Uvek stavlajte navodnike (delovi teksta koje citirate reč po reč) i uvek dodajte odgovarajuću referencu za delo koje ste citirali na kraju teksta.
2. Ako u eseju koristite nečije ideje, a te ideje nisu u javnom domenu, uvek referišite na autora ideje. Takođe je često korisno istaći, u vašem tekstu, čija je ideja (npr. "Marks je verovao da...")
3. Nikada ne kopirajte deo teksta iz knjige ili članka i ne predajte ga kao vaš rad. Lako ćete biti uhvaćeni. Stil pisanja teksta koji ste ukrali može vas odati, a i

postoji velika šansa da predavač poznaje pasus koji ste kopirali. Čak je bilo slučajeva da studenti pokušaju ukrasti pasuse iz radova svojih predavača (vidi gore). Predavači obično lako prepoznaju svoj stil.

4. Nikada, nikada, nikada ne predajte isti esej za dva različita predmeta. Predavači imaju običaj da razgovaraju kada nisu na času, a ako vas otkriju teško da će pokazati milost.
5. Nikada, nikada, nikada ne dozvolite drugom studentu da uzme neki od vaših eseja i preda ga kao svoj. Ako se to otkrije, zajedno ćete disciplinski odgovarati.
6. Studenti su poznati po tome što imaju običaj da skinu cele odeljke teksta sa interneta i predaju ih kao svoj rad. Setite se da i predavači imaju pristup internetu...
7. Posle svega, trud koji biste uložili u to *da se izvučete sa plagijatom* (na stranu rizici) isti je kao onaj potreban napišete svoj esej, bez plagijata! Dodatno, došli ste na univerzitet da nešto naučite. Pisanje eseja sastavni je deo procesa učenja. Plagijarizam prekida taj proces.
8. Na kraju, ako niste sigurni da li je nešto plagijarizam možete se uvek konsultovati sa predavačem ili upravom univerziteta. Neće biti štete od toga da budete sigurni.

Iako je plagijarizam redak, dobro je biti svestan šta on predstavlja i kako ga izbeći!